

УДК 629.735.064.5:621.39(075.8)

Конахович Г.Ф., д-р техн. наук,
Дрок А.В.,
Олентир Ю.В.

МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ ЗОНИ ВПЕВНЕНОГО ПРИЙОМУ РЕЗ ЦИФРОВОГО НАЗЕМНОГО ТЕЛЕВІЗІЙНОГО МОВЛЕННЯ СТАНДАРТУ DVB-T

Методика розрахунку зони впевненого прийому радіоелектронного засобу цифрового наземного телебачення для мобільного та фіксованого прийому дозволяє спланувати будь-яку синхронну мережу для заданого контуру та рекомендувати найбільш оптимальні параметри: координати розташування передавальної антени, коефіцієнт підсилення, висоту розташування передавальних панелей та технічні характеристики передавача. Це є дуже актуальним на сьогоднішній день.

Постановка проблеми

Радіочастотний ресурс для використання радіоелектронних засобів (РЕЗ) аналогового ТВ мовлення в Україні на сьогоднішній день фактично вичерпано. Планом використання радіочастотного ресурсу (РЧР) України, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 9 червня 2006 року № 815, визначено, що з 1 січня 2007 року припиняється здійснення присвоєнь радіочастот для РЕЗ аналогового телевізійного мовлення. Угодою „Женева 06”, підписаною в червні 2006 року, передбачено необхідність поетапного до 2015 року виводу з експлуатації РЕЗ аналогового телевізійного мовлення та впровадження синхронних мереж цифрового мовлення. Зволікання з впровадженням цифрового наземного телевізійного мовлення (ЦНТВМ) в Україні, при інтенсивному розвитку ЦНТВМ в сусідніх країнах призведе до втрати РЧР України.

Аналіз досліджень і публікації. Публікації щодо методик розрахунку зони впевненого прийому РЕЗ ЦНТВМ для мобільного та фіксованого прийому майже не існує. Це пов'язано з тим, що підходи в методиці розрахунку зони впевненого прийому РЕЗ ЦНТВМ значно відрізняються від методики розрахунку зони впевненого прийому РЕЗ аналогового ТВ мовлення. Основними публікаціями є рекомендації МСЕ та деякі регіональні угоди, наприклад Угода „Женева-06”.

Постановка завдання

Метою статті є розробка методики розрахунку зони впевненого прийому РЕЗ ЦНТВМ для мобільного та фіксованого прийому дозволяє спланувати будь-яку синхронну мережу для заданого контуру та рекомендувати найбільш оптимальні параметри: координати розташування передавальної антени, коефіцієнт підсилення, висоту розташування передавальних панелей та технічні характеристики передавача. Методика орієнтована на проведення розрахунків з використанням персонального комп'ютера

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Плану „Женева-06” на Україні планується впровадження синхронних мереж цифрового наземного телевізійного мовлення (ЦНТВМ) для мобільного прийому. Значні переваги ЦНТВМ перед аналоговим є:

- можливість передачі одночасно 4-12 ТВ програм на одному ТВ каналі замість однієї;

- DVD якість зображення замість нечіткого, здебільш багато контурного зображення;

- можливість забезпечення 95% місць прийому замість 50%;

- наявність мобільного прийому, що дозволяє дивитися ТВ програми в транспорті, що рухається, при аналоговому прийомі ця функція не можлива.

Методика базується на рекомендаціях міжнародного союзу електров'язку

(МСЕ) та відповідних угодах, які містять в собі:

- криві розповсюдження радіохвиль та формули для перерахунку напруженості поля у відповідності до значення для необхідної нам ефективної висоти антени, частоти;

- значення мінімальних медіанних напруженостей поля, у відповідності до варіанту системи, типу прийому та частоти;

- захисні відношення між РЕЗ з різними варіантами системи та захисними інтервалами;

- значення необхідних відстаней між РЕЗ однієї синхронної мережі, для забезпечення їх без завадової роботи.

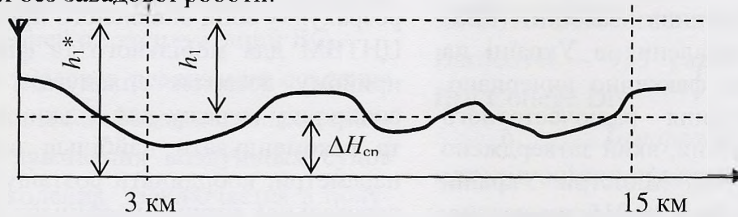

Рис. 1. Ефективна висота передавальної антени

Середня висота місцевості ΔH_{cp} визначається по формулі:

$$\Delta H_{cp} = \frac{\sum_{i=0}^{56} h_i}{57}$$

де: $h1^*$ – висота антени над рівнем моря;

h_i – висота місцевості на відстані $(3000 + i \cdot 250)$ м від передавача.

2. Визначення ефективної випромінювальної потужності РЕЗ в напрямку на приймальну антену.

Ефективна випромінювана потужність (е.в.п.) в заданому напрямку визначається як:

$$P_{\Sigma} \text{ (дБкВт)} = P_{\text{пер}} - V_{\text{ф}} D_{\text{ф}} + K_{\alpha}$$

де: $P_{\text{пер}}$ – потужність передавача (дБкВт);

$V_{\text{ф}}$ – втрати в фідері;

$D_{\text{ф}}$ – довжина фідера;

K_{α} – коефіцієнт підсилення антени.

3. Мінімальна використана напруженість поля ($E_{\text{мін}}$) [2], значення якої визначає границю зони впевненого прийому, в межах якої гарантовано впевнений

Для визначення оптимальної зони впевненого прийому необхідно визначити технічні характеристики РЕЗ ЦНТВМ. Найбільш важливими з них є:

1. Вибір місця розташування та висота підвісу передавальної антени. Це значення визначено в терміні ефективна висота передавальної антени. Ефективна висота передавальної антени ($h1_{\text{еф}}$) визначається, як висота електричного центру передавальної антени над усередненим рівнем ділянки земної поверхні від 3 до 15 км в напрямку на приймальну антену (Рис. 1):

$$h1_{\text{еф}} = h1^* - \Delta H_{cp}$$

прийом з певною вірогідністю. Значення залежить від частоти, типу прийому, вірогідності місць прийому, варіанту системи та захисного інтервалу [3].

Радіус зони впевненого прийому в певному напрямку визначається в залежності від с.в.п., $h1_{\text{еф}}$ та частоти з використанням кривих розповсюдження [4] (для 50% часу і 50% місць значення наведені в таблиці для фіксованих значень ефективних висот ($h1_{\text{еф}}$) та напруженостей полів (E), для е.в.п. = 1кВт). Необхідне значення напруженості поля $E = E_{\text{мін}}$, розраховується як інтерполяція значень напруженостей полів і ефективних висот:

$$E \approx E_{\text{інф}} \cdot (E_{\text{суп}} - E_{\text{інф}}) \log(h1/h1_{\text{еф}} \text{ інф}) / \log(h1_{\text{еф}} \text{ суп}/h1_{\text{еф}} \text{ інф}),$$

де:

$h1_{\text{еф}} \text{ інф}$: - найближчий номінал ефективної висоти менший за $h1$;

$h1_{\text{еф}} \text{ суп}$: - найближчий номінал ефективної висоти більший за $h1$;

$E_{\text{інф}}$, $E_{\text{суп}}$ - значення напруженості поля для відповідних висот на потрібній відстані дБ(мкВ/м).

Значення напруженості поля $E_{\text{мін}}$ для необхідної частоти розраховується шляхом інтерполяції між значеннями для номінальних частот 100 МГц, 600 МГц і 2000 МГц. Необхідне значення напруженості поля $E = E_{\text{мін}}$, розраховується як інтерполяція значень напруженостей полів і частот:

$$E = E_{\text{інф}} + (E_{\text{суп}} - E_{\text{інф}}) \log(f / f_{\text{інф}}) / \log(f_{\text{суп}} / f_{\text{інф}})$$

де:

f : частота, для якої робиться розрахунок (МГц)

$f_{\text{інф}}$: нижня номінальна частота (100 МГц, якщо $f < 600$ МГц, інакше 600 МГц)

$f_{\text{суп}}$: верхня номінальна частота (600 МГц, якщо $f < 600$ МГц, інакше 2000 МГц)

$E_{\text{інф}}$: значення напруженості поля для $f_{\text{інф}}$ (дБ(мкВ/м))

$E_{\text{суп}}$: значення напруженості поля для $f_{\text{суп}}$ (дБ(мкВ/м)).

Ця методика може використовуватися як з базою топографічних даних, так і без неї. При наявності такої бази можна чекати найбільш високу точність прогнозування.

Використавши розроблену методику було розраховано теоретичну зону впевненого прийому для фіксованого та мобільного прийому РЕЗ ЦНТВМ в м. Києві, яка розташована на центральній вежі концерну РРТ. Розрахунки ефективної висоти показали високу ефективність розташування цієї вежі. Розрахована РЕЗ ЦНТВМ на 30 ТВ каналі має е.в.п. 41 дБкВт (потужність передавача дорівнює 1 кВт, коефіцієнт підсилення антени 12 дБ (відносно півхвильового вібратора)) при висоті антени 363 м Отримана теоретичну зону впевненого прийому для мобільного прийому дорівнює ~22 км, що не більше ніж розміри м. Київ, але значно менше зони 18 (рис. 2).

На перший погляд, для забезпечення мобільного прийому на більшій території необхідно лише підняти потужність. Але необхідно пам'ятати, що:

- потужність РЕЗ в синхронній мережі не може створювати рівень завад, який перевищує заданий для соканальних зон;
- рельєф може створювати деякі проблеми для прийому ТВ сигналу (так звані „зони тіні”). Для забезпечення прийому в „зоні тіні” необхідно буде встановлювати РЕЗ (рис.3).

Рис. 2. Теоретична зона впевненого прийому для мобільного прийому основної РЕЗ ЦНТВМ в м. Києві

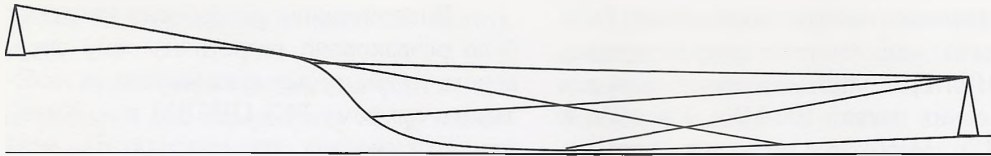

Рис. 3. Пояснення терміну „зони тіні” для РЕЗ ЦНТВМ

Так як м. Київ має багато схилів, то сигнал з основної передавальної РЕЗ ЦНТВМ в м. Києві (з зазначеними характеристиками) не забезпечить 95% прийом на схилах Дніпра, тому пропонується розмістити ще одну РЕЗ ЦНТВМ в м. Києві. Аналіз показав, що цю РЕЗ необхідно розмістити на старому передавальному центрі в районі Биковні, де є вся інфраструктура. Теоретична зона впевненого прийому РЕЗ ЦНТВМ на Биковні для мобільного прийому (на рис.4 зона має менший радіус, який дорівнює ~13 км).

Встановлення РЕЗ ЦНТВМ на Биковні дозволяє забезпечити впевнений прийом в багатьох „зонах тіні” від основної РЕЗ передавальної антени. Відстань між даними РЕЗ дорівнює ~15км і при синхронній роботі цих двох РЕЗ буде забезпечена зона впевненого прийому з 95% місць. Таким чином можна забезпечити впевнений мобільний прийом в цілому контурі.

При цьому фіксований прийом для РЕЗ ЦНТВМ, розташованого на центральній вежі в м. Києві буде забезпечено на значно більший території.

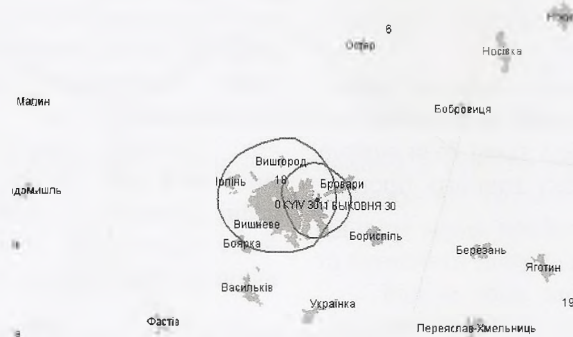

Рис. 4. Теоретична зона впевненого прийому для мобільного прийому двох РЕЗ ЦНТВМ в м. Києві:

Теоретична зона впевненого прийому для фіксованого прийому дорівнює

~65 км, що практично дорівнює розміру зони 18 (рис. 5):

Рис. 5. Теоретична зона впевненого прийому для фіксованого прийому основної РЕЗ ЦНТВМ в м. Києві

Для інформації: РЕЗ аналогового ТВ мовлення (потужність передавача в 20 разів більша ніж у цифрового) має теоретична зона впевненого прийому дорівнює ~70 км, що не на багато більше ніж зона впевненого прийому основної РЕЗ ЦНТВМ, зображеного на рис. 5. Але теоретична зона впевненого прийому РЕЗ аналогового ТВ мовлення забезпечує тільки 50% місць прийому. Технологія аналогового телебачення не дозволяє встановлювати РЕЗ на цьому ж ТВ каналі для забезпечення більшого проценту місць прийому, так як їх не можливо синхронізувати між собою.

Висновки

При плануванні синхронних мереж ЦНТВМ, на наш погляд, найбільш важливим являється визначення місця розташування РЕЗ ЦНТВМ та розрахунок зони впевненого прийому з використанням цифрової мапи рельєфу, гідрографії, рослинності та населених пунктів. Результати розрахунків при плануванні залежать від точності цифрової мапи. Від ефективності планування залежить техніко-економічні показники при реалізації розрахованих синхронних мереж ЦНТВМ.

Список літератури:

1. Рекомендація МСЕ ВТ.1368 „Критерії планування для служб цифрового наземного телебачення в смугах ДВЧ/УВЧ”.
2. Рекомендація МСЕ Р.1546 „Метод прогнозування для трас „точка - зона” щодо наземних служб в смузі частот від 30 МГц до 3000 МГц.
3. ДСТУ EN 300 744:2004 “Цифрове телевізійне мовлення (DVB). Структура кадрів, каналне кодування та модуляція для цифрового наземного телебачення (DVB-T) ”.